

"הַשְׂרַח הַחֲלָבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת וישלח

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו – 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

בביתך עבדתיך ארבע-עשרה
שנה בשתי בנותיך ושיש שנים
בצאנך ותחלק את משכרתי
עשרת מנים: לולי אלהי אבי
אלהי אברהם ופחד יצחק
היה לי כי עתה ריקם שלחתי
את-עניי ואת-יגיע כפי ראה
אלהים ויזכח אמש: ויען לבן
ויאמר אל-יעקב הבטת בנתי
והבנים בני והצאן צאני וכל
אשר-אתה ראה לי-הוא
ולבנתי מה-אעשה לאלה
היום או לבנותי אשר ילדו:
ועתה לכה נכרתה ברית אני
ואתה והיה לעד ביני ובינך:
ויקח יעקב אבן וירימה

ויעשו-גל ויאכלו שם
על-הגל: ויקרא לו לבן יגר
שהדיות ויעקב קרא לו גלעד:
ויאמר לבן הגל הזה עד ביני
ובינך היום על-כן קרא-שמו
גלעד: והמצפה אשר אמר יצחק
יהיה ביני ובינך כי נסתר איש
מרעהו: אם-תענה את-בנתי
ואם-תקח נשים על-בנתי אין
איש עמנו ראה אלהים עד
ביני ובינך: ויאמר לבן ליעקב
הנה הגל הזה והנה המצבה

אשר ידיתי ביני ובינך: עד הגל
הזה ועדה המצבה אם-אני
לא-אעבר אליה את-הגל הזה
ואם-אתה לא-תעבר אלי את-
הגל הזה ואת-המצבה הזאת
לדעה: אלהי אברהם ואלהי
נחור ישפטו בינינו אלהי
אביהם וישבע יעקב בפחד
אביו יצחק: ויזבח יעקב זבח
בהר ויקרא לאחיו לאכל-
לחם ויאכלו לחם ויילטו בהר:
וישכמו לבן בבקר וינשק לבניו
ולבנותיו ויברך אותם וילך
וישב לבן למקומו: ויעקב
הלך לדרכו ויפגשו-בו מלאכי
אלהים: ויאמר יעקב כאשר
ראם מחטה אלהים זה ויקרא
שם המקום ההוא מחנים:

וישלח יעקב מלאכים לפניו
אל-עשו אחיו ארצה שעיר
שדה ארום: ויצו אתם לאמר
כה תאמרון לאדני לעשו כה
אמר עבדך יעקב עם-לבן גרתי
ואחר ער-עתה: והיה-לי שור
וחמור צאן ועבד ושפחה
ואשלחה להגיד לאדני למצא-
חן בעיניך: וישבו המלאכים
אל-יעקב לאמר באנו אל-
אחיה אל-עשו וגם הלך

לקראתך וארבע-מאות איש
עמו: ויורא יעקב מאד ויצר
לו ויחץ את-העם אשר-אתו
ואת-הצאן ואת-הבקר
והגמלים לשני מחנות: ויאמר
אם-יבוא עשו אל-המצנה
האחת והכהו והיה המצנה
הנשאר לפליטה: ויאמר יעקב
אלהי אבי אברהם ואלהי אבי
יצחק יהיה האמר אלי שוב
לארצה ולמולדתך ואיטיבה
עמך: קטנתי מכל החסדים
ומכל-האמת אשר עשית את-
עבדך כי במקלי עברתי את-
הירדן הזה ועתה היותי לשני
מחנות: הצילני נא מיד אחי
מיד עשו כי-יורא אנכי אתו
פן-יבוא והכני אם על-בנים:
ואתה אמרת היטב איטיב
עמך ושמתי את-זרעך כחול
הים אשר לא-יספר מרב: וילן
שם בלילה ההוא ויקח מן-
הבא בידו מנחה לעשו אחיו:
עזים מאתים ותישים עשרים
רחלים מאתים ואילים
עשרים: גמלים מיניקות
ובניהם שלשים פרות ארבעים
ופרים עשרה אתנת עשרים
ועודם עשרה: ויתן ביד-עבדיו
עדר עדר לבדו ויאמר אל-

בראשית וויצא לא

וּבְרַךְ לַיהוָה וּמִיָּצִי וּרְיִינִי לִבְנוֹ לְמַכְבָּאָהּ 2. וַיַּעֲקֹב מִיָּצִי לְסוּרִיק וְעָרְפוֹ מִי מַלְאכֵיית אֱלֹהִים 3. וַיֹּאמֶר - וְקָאָל יַעֲקֹב בְּאֵלֵי גִצְהוֹן מִתַּאֲם אֱלֹהִים הָאֵרָא וְסַמָּא אִיסִים דְּאֵלִיךְ אֲלִמְכָאן מַחֲנִים:

4. וַיִּשְׁלַח - וּבַעַת יַעֲקֹב רוּסְלָא קִידְמוֹ אֵלָא עֵשׂוֹ אֲבוֹ אֲרִיךְ וַיִּשְׁלַח שְׂעִיד חֲקִלִית אַרוּם: 5. וַיֵּצֵא - וְעָצָא לַיהוָה קִאִיִּלָּא כִידָא תְקוּלָּו לְסִידִי לַעֲשׂוֹ כִידָא קָאָל עֲבֹד יַעֲקֹב מִעַ לִבְנוֹ סַכְנָת וְתַעֲוֹקָת חֵיתָא הֵלָאָן: 6. וַיְהִי - וַעֲבָד לִי תוֹר וְחִמֶּר גִּנָּאָם וְעֲבָד וְגִרְיָהּ וּבַעַת לִיאַכְבִּיר לְסִידִי לִיאַוֹנָג חֵץ מִי חֲצֵרְתָּךְ: 7. וַיֵּשְׁבוּ - וּרְגָעוּ רוּסְלָא אֵלָא יַעֲקֹב קִאִיִּלָּא גִינָא אֵלָא אֲבוֹךְ אֵל עֵשׂוֹ וַאֲרִינָא מִיָּצִי לְמַלְאכֵייתךָ וַאֲרַבַּע מִיָּאִית רְגוּל מִעוּ: 8. וַיִּירָא - וּכְף יַעֲקֹב גִּדָּא וְתַצִּיק לוֹ וְקִסַּם אֵלָא אֲלִקּוּם אֱלֹהִי מִעוֹ וְאֵלָא אֲלִגְנָאָם וְאֵלָא אֲלִבְקֶר וְגִמִּיל לְתַנִּין מַחֲסָאָת: 9. וַיֹּאמֶר - וְקָאָל אֲנַכְאָן יָגִי עֵשׂוֹ אֵלָא אֲלִמְחָאָס אֱלֹהָאָדִד וַיִּצִּירְבוּ וַיִּכּוֹן אֲלִמְחָאָס אֲלִמְתַּבְּקִי לִיתַפְעִלָּהּ: 10. וַיֹּאמֶר - וְקָאָל יַעֲקֹב אִילָאָה אֲבוֹ אֲבֵרְהִים וְאִילָאָה אֲבוֹ יִצְחָק אֱלֹהִים אֲלִקְאִיִּל אֱלִי רְגָאָע לָאָרֶץ וְלֹא מוֹלְדֵתְךָ וְאַחֲסִין מַעַךְ: 11. קִסְנָתִי - קִלּוֹ חֲסִנָּתִי מִן גִּמִּיעַ אֲלִאֲפִצִּיל וּמִן גִּמִּיעַ אֲלִחָאָק אֱלֹהִי צִנִּיעִית מִעַ עֲבֹדךָ אִין מִי עֲצִייתִי פִית אֵלָא אֲלִסְאָס הָדָא וְהֵלָאָן צִירִית לְתַנִּין מַחֲסָת: 12. חֲצִילָנִי - כְּלִיצְנִי הֵלָאָן מִן יָד אֲבִי מִן יָד עֵשׂוֹ אִין כְּאִיִּךְ אֲנָא מִינִי לִילָא יָגִי וַיִּצְרְכֵנִי אִם מִעַ בְּנִין: 13. וְאַתָּח - וְאַתָּח קִילִית תַּחֲסִין אַחֲסִין מַעַךְ וְאַגְעֵל אֵלָא גִסְלֵךְ כִּי רִמַּל אֲלִבְתֵּר אֱלֹהִי לִם יַנְעָאָד מִן אֲלִכְתָּרָא: 14. וַיֵּלֶן - וּבִאֵת תַּם מִי דְאֵלִיךְ אֲלִלִילִיָּהּ וְאַכְדֵּר מִן אֲלִגְאִיִּב מִי יָדוֹ הֲרִיִּחַ לַעֲשׂוֹ אֲבָהּ: 15. עוֹיִם - מַאֲעִיז מִיתִין וְתִיוֹס עֲסָרִין נַעֲגָאָת מִיתִין וּכְבוֹס עֲסָרִין: 16. גִּמְלִים - גִּמִּיל מַדְאָעִיעַ וּכְנִינָהוֹן תִּלְתִּין בְּקֶדַת אַרְבַּעִין וּרְתוּת עֲסָרָה אֲתַנָּאָת עֲסָרִין וְגִחִישַׁ עֲסָרָה: 17. וַיִּתֵּן - וְגַעַל מִי יָד עֲבִידוֹ קִסִּיעַ קִסִּיעַ לִוְחָדוֹ

אַרְבַּתְעֵשֶׁר סִנְיָה מִי תַנְחִין בְּנִתֵךְ וְסִית סִנִּין מִי גִנָּאָךְ וּבִרְלִית אֵלָא אִיגִירְתִּי עֲסָרָת מִרָאָת: 42. לִוְלִי - לִוְלָא אִילָאָה אֲבִי אִילָה אֲבֵרְהָם וְפִזַּע יִצְחָק כָּאן לִי אִין הֵלָאָן פִּרְיָהּ בַּעֲתָנִי אֵלָא פִּיקְרִי וְאֵלָא תַעֲבִי כַפּוּפִי נַעֲאָד אֱלֹהִים וְשִׁירַע מַבְאִרִית: 43. וַיַּעַן - וְגִוּוֹב לִבְנוֹ וְקָאָל אֵלָא יַעֲקֹב אֲלִמְכָאָת בְּנִאֲתִי וְאֲלִבְנִין בְּנִינִי וְאֲלִגְנָאָם גִּנָּאָמִי וְגִמִּיעַ אֱלֹהִי אֲנָתָא גִּנָּאָדִי לִי הוּא וְלִבְנָתִי אִיסַּת אַעֲנַע לְחֵדוּלִי אֱלִיוּס אִין לְבִנִיעֲתָן אֱלֹהִי וְלִדּוֹ: 44. וַעֲתָה - וְהֵלָאָן תַּעֲנָא נְקִסַּע אַתָּה אֲנָא וְאַתָּה וַיִּכּוֹן לִיסְאָהִיד בִּינִי וּבִינֶךָ: 45. וַיִּקַּח - וְאַכְדֵּר יַעֲקֹב תַּבֵּד וַיַּפְעֵתָהּ מַעֲטָבִיָּה: 46. וַיֹּאמֶר - וְקָאָל יַעֲקֹב לִאֲכֹוֹתוֹ לְקִטּוֹ חֲגָאָר וְאַכְדֵּר חֲגָאָר וַיִּצְנַע חָאָל וְאַכְדֵּר תַּם עֵלָא חָאָלִי: 47. וַיִּקְרָא - וְסַמָּא לִוֹ לִבְנוֹ תַל סַהָאָד וַיַּעֲקֹב סַמָּא לִוֹ גִּלְעָד: 48. וַיֹּאמֶר - וְקָאָל לִבְנוֹ חָאָל הָאֵרָא סַאָהִיד בִּינִי וּבִינֶךָ אֱלִיוּס עֵלָא דְאֵלִיךְ סַמָּא סַמּוֹ גִּלְעָד: 49. וְהַמְצַפָּת - וְאַלְטֵרְפִיָּה אֱלֹהִי קָאָל יִסְדִּיק אֲלִלָּהּ בִּינִי וּבִינֶךָ אִין יַגְבִּיפִי רְגוּל מִן דְּפִיקוּ: 50. אִם - אֲנַכְאָן תַּעֲאִרִיב אֵל בְּנִאֲתִי וְאַנְכָאָן תַּבֵּד גִּסְוָאָן עֵלָא בְּנִאֲתִי לִים רְגוּל מַעֲנָא נַעֲוֹד אֱלֹהִים סַאָהִיד בְּנִי וּבִינֶךָ: 51. וַיֹּאמֶר - וְקָאָל לִבְנוֹ לַיַּעֲקֹב הוּוּדָא אֲלִתָּאָל הָאֵרָא וְהוּוּדָא אֲלִמְעֲטָבִיָּה אֱלֹהִי רַסְעַת בִּינִי וּבִינֶךָ: 52. עַד - סַאָהִיד אֲלִתָּאָל הָאֵרָא וְסַהֲרִיָּה אֲלִמְעֲטָבִיָּה אֲנַכְאָן אֲנָא לִם אַפּוֹת אֱלִיךְ אֵלָא חָאָל הָאֵרָא וְאַנְכָאָן אֲנָתָא לִם חַפּוֹת אֱלִיךְ אֵלָא אֲלִתָּל הָאֵרָא וְאַלָּא אֲלִמְעֲטָבִיָּה הָאֵרָא לִיִּרְדָאָנִיָּה: 53. אֱלֹהִי - אִילָאָה אֲבֵרְהִים וּמַעֲבֹד מַעַד יִסְרַעֲנוֹ בִּינְתָנָא אִילָאָה אֲבֹהָוֹן וְהֵלִיךְ יַעֲקֹב מִי פִזַּע אֲבוֹ יִצְחָק: 54. וַיִּזְכֹּר - וְדַבַּח יַעֲקֹב דְּבִיתָא פִּיל גִּבְאָל וְנָרָא לִאֲכֹוֹתוֹ לִיאַכְדֵּר סַעֲאָם וְאַכְדֵּר סַעֲאָם וּבִאֲתוֹ פִּיל גִּבְאָלִי:

לב

1. וַיֵּשְׁבוּ - וּבְבֵר לִבְנוֹ פִּיל צִיבִיָּה וְקָבָאָל לְבִנִישׁ וְלִמְנָאָת:

לב

11. קִסְנָתִי - קִסְנָתִי מַבְחָתִי, וְכֵן מַבְּ, בַּעֲקֹבָת תִּיא וְעִירָן זִכּוּתִי, וְכֵן רִשִׁי: נַתְמַעֲסוּ זִכּוּתִי חִירָךְ - אֲלִשָּׁאָם - הַנָּדָר, וְכֵן תַּרְנֵם בְּכָל מְקוֹם.

53. וְאַלֹהֵי נָדָר - לֹא תַרְנֵם כְּמוֹ אֱלֹהֵי אֲבֵרְהָם, אֵלָא מַעֲבֹד - מִי שְׁעוֹבֵד אוֹתוֹ נָדָר, בְּנִינִי לְתִיא שְׁתַּרְנֵם אֵת שְׁנֵיהֶם בְּאוֹתוֹ שֶׁ, בַּעֲקֹבָת רִשִׁי: אֱלֹהֵי אֲבֵרְהָם - קוֹדֶשׁ, אֱלֹהֵי נָדָר - חֵלִי.

עבדיו עברו לפני ורח תשימו
 בן עדר ובין עור: ויצו את-
 הראשון לאמר כי יפגשך עשו
 אחי ושאלך לאמר למי-אתה
 ואנה תלך ולמי אלה לפניך:
 ואמרת לעבדך ליעקב מנחה
 הוא שלוחה לאדני לעשו
 והנה גם-הוא אחירני: ויצו
 גם את-השני גם את-השלישי
 גם את-כל-ההלכים אחרי
 העדרים לאמר כדבר הזה
 תדברון אל-עשו במצאכם
 אתו: ואמרתם גם הנה עבדך
 יעקב אחירני כי-אמר אכפרה
 פניו במנחה ההלכת לפני
 ואחרי-כן אראה פניו אולי
 ישא פני: ותעבר המנחה על-
 פניו והוא לן בלילה-ההוא
 במחנה: ויקם בלילה הוא
 ויקח את-שתי נשיו ואת-שתי
 שפחתיו ואת-אחר עשר ילדיו
 ויעבר את-מעבר יבק: ויקחם
 ויעברם את-הנחל ויעבר את-
 אשר-לו: ויוותר יעקב לבדו
 ויאבק איש עמו עד עלות
 השחר: וירא כי לא יכל לו
 ויגע בכף-ידו ותקע כף-ידו
 ויעקב בהאבקו עמו: ויאמר
 שלחני כי עלה השחר ויאמר
 לא אשלחה כי אם-ברכתני:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה-שֵּׁמָּה וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב: וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
 עוֹד שֵׁמָּה כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל
 כִּי-שְׂרִית עִם-אֱלֹהִים וְעִם-
 אַנְשִׁים וְתוֹכַל: וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב
 וַיֹּאמֶר הַגִּידָה נָא שֵׁמָּה וַיֹּאמֶר
 לֵמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי וַיְבָרֶךְ
 אֹתוֹ שֵׁם: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם
 הַמָּקוֹם פְּנִיאל כִּי-רָאִיתִי
 אֱלֹהִים פָּנִים אֶל-פָּנִים וַתִּנָּצַל
 נַפְשִׁי: וַיִּזְרַח-לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר
 עָבַר אֶת-פְּנִיָּאל וְהוּא צָלַע
 עַל-יָדָיו: עַל-כֵּן לֹא-יֹאכְלוּ
 בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-גִּיד הַנֶּשֶׁה
 אֲשֶׁר עַל-כֵּף הַיָּד עַד הַיּוֹם
 הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף-יָדוֹ יַעֲקֹב
 בַּגִּיד הַנֶּשֶׁה: וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב עֵינָיו
 וַיֵּרָא וְהִנֵּה עֹשֵׂו בֹא וְעִמּוֹ
 אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיַּחֲץ אֶת-
 הַיִּלְדִּים עַל-לֵאָה וְעַל-רָחֵל
 וְעַל שְׁתֵּי הַשִּׁפְחוֹת: וַיִּשֶׁם אֶת-
 הַשִּׁפְחוֹת וְאֶת-יִלְדֵיהֶן רֵאשִׁינָה
 וְאֶת-לֵאָה וַיִּלְדֶּיהָ אַחֲרָיִם
 וְאֶת-רָחֵל וְאֶת-יוֹסֵף אַחֲרָיִם:
 וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ
 אַרְצָה שִׁבַּע פַּעֲמִים עַד-גִּשְׁתּוֹ
 עַד-אַחֲיוֹ: וַיִּרֶץ עֹשֵׂו לִקְרֹאתוֹ
 וַיַּחְבֵּקוּ וַיִּפֹּל עַל-צַוָּארֹו
 וַיִּשְׁקֻהוּ וַיִּבְכּוּ: וַיִּשָּׂא אֶת-
 עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-הַנָּשִׁים וְאֶת-

הַיִּלְדִּים וַיֹּאמֶר מִי-אַלֶּה לָךְ
 וַיֹּאמֶר הַיִּלְדִּים אֲשֶׁר-חָנָן
 אֱלֹהִים אֶת-עַבְדְּךָ: וַתִּגְשֵׁן
 הַשִּׁפְחוֹת הֵנָּה וַיִּלְדֵיהֶן
 וַתִּשְׁתַּחוּיָן: וַתִּגַּשׁ גַּם-לֵאָה
 וַיִּלְדֶּיהָ וַיִּשְׁתַּחוּ וְאַחֵר נָגַשׁ
 יוֹסֵף וַרְחֵל וַיִּשְׁתַּחוּ: וַיֹּאמֶר
 מִי לָךְ כָּל-הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר
 פָּגַשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לַמַּצֵּא-חָן בְּעֵינֵי
 אֲדָנִי: וַיֹּאמֶר עֹשֵׂו וַיִּשְׁ-לִי רֶב
 אֲחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר-לָךְ: וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא מִצֵּאתִי
 חָן בְּעֵינֶיךָ וַלְקַחַת מִנְחָתִי מִיָּדִי
 כִּי עַל-כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כְּרֹאת
 פָּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצַנִּי: קַח-נָא
 אֶת-בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבֵּאת לָךְ כִּי-
 חָנָנִי אֱלֹהִים וְכִי וַיִּשְׁ-לִי-כָל
 וַיַּפְצֵר-בוֹ וַיִּקַּח: וַיֹּאמֶר נִסְעָה
 וְנִלְכָה וְאַלֶּכָּה לַגְּדָה: וַיֹּאמֶר
 אֵלָיו אֲדָנִי יָדַע כִּי-הַיִּלְדִּים
 רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עֲלוֹת עִלֹּי
 וְדִפְקוּם יוֹם אֶחָד וּמָתוּ כָּל-
 הַצֹּאן: יַעֲבֹר-נָא אֲדָנִי לִפְנֵי
 עַבְדּוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֵלָה לְאַטִּי
 לְדַגֵּל הַמִּלְאָכָה אֲשֶׁר-לִפְנֵי
 וְלְדַגֵּל הַיִּלְדִּים עַד אֲשֶׁר-אֲבֹא
 אֶל-אֲדָנִי שְׂעִירָה: וַיֹּאמֶר עֹשֵׂו
 אֲצִיגָה-נָא עִמָּךְ מִן-הָעַם אֲשֶׁר
 אִתִּי וַיֹּאמֶר לֵמָּה זֶה אֲמַצֵּא-חָן
 בְּעֵינֵי אֲדָנִי: וַיִּשָּׁב בַּיּוֹם הַהוּא

ויד וירד יעקוב פי עירק אלגנסא:
לג

1. וישא - ורפע יעקוב עיונו ונצר והוודא עשו גאיה ומעו
ארבע מיאית רגול וקסם אלא אלגולאד עלא לאה ועלא
רחל ועלא תנתין אלגולאד: 2. וישם - וגעל אלא
אלגולאד ואלא אולדהון אולגנייה ואלא לאה ואולדהא
אברנין ואלא רחל ואלא יוסף אברנין: 3. והוא פת
קדמהון וסגר על ארץ סבע מראת חיתא תקדמו חיתא אכז:
4. וירד - ורגר עשו למלאקיתו וענקו ונסב עלא עינקו
וקבאלו ובכיה: 5. וישא - ורפע אלא עיונו ונצר אלא
אלגולאד ואלא אלגולאד וקאל מנין הדולי אלך וקאל
אלגולאד אלדי חאן אלרב עלא עבדך: 6. ותגשן -
ותקדמו אלגולאד הינן ואולדהון וסגרו: 7. ותגש -
ותקדמית איצא לאה ואולדהא וסגרו ובעד אתקדם יוסף
ורחל וסגרו: 8. ויאמר - וקאל מנין לך גמיע אלגמחאס
הדא אלדי צרפת וקאל ליאונגד חץ פי חצריית סיד: 9.
ויאמר - וקאל עשו מוונד לי כתיר אכי יכון לך אלדי
לך: 10. ויאמר - וקאל יעקוב לא הלאן אנכאן הלאן וגרת
חץ פי חצרתך ותאכוד הדיתי מן ידי אין עלא דאליך נצרת
ונחך כי נצור ונה אלגאביר ותקבל מיני: 11. קח - כוד
הלאן אלא הדיתי אלדי נגאבית לך אין חאן אלרב ואין
מוונד לי גמיע (כתיר) ועלג פי ואכר: 12. ויאמר - וקאל
נרחל ונימצי ואמצי לקבלך: 13. ויאמר - וקאל אליה
סיד עאריף אין אלגולאד רכוזין ואלגנאם ואלבקר
מראציע עלאי ואליוון[ם] יום ואחיד וימותו גמיע
אלגנאם: 14. יעבר - יפות הלאן סיד קדאם עבדו ואנא
אתמסא עלא מהלי לסבאב אלענעא אלדי קידמי ולסבאב
אלגולאד חיתא אלדי אני אלא סיד לסעיד: 15. ויאמר
- וקאל עשו אווקיף הלאן מעד מן אלקום אלדי מעי וקאל
וליאונגד הלאן אליש האדא אוונגד חאן פי חצריית סיד:
16. וישב - ודיגיע פי דאליך אליום עשו לסריקו לסעיד:

וקאל אלא עבדו פותו קדאמי ווסעה תגעלו בין קטיע
ובין קטיע: 18. ויצו - ווצא אלא אלגולאד קאילא אין
יצרמך עשו אכי ויסאלך קאילא למין אנתא ואין תימצי
ולאמין הדולי קידמך: 19. ואמרת - ותקול לעבדך
ליעקוב הדיה היא מבעותיה לסיד לעשו והוודא איצא
וורנא: 20. ויצו - ווצא איצא אלא אלגאני איצא אלא
אלתאלית איצא אלא גמיע אלמציין וודא ליקסועה
קאילא כיל כלאם האדא תכלמו אלא עשו פי ווגודכון
אלו: 21. ואמרתם - ותקולו איצא הוודא עבדך יעקוב
וורנא אין קאל אהאדי בילקו פיל הדיה אלמצייה קדאמי
ובעד דאליך אנצור ווגהו בלכי יכארים חצירתי:
22. ותעבר - ופתית אלהדיה קדאמו והוא באת פי
דאליך אלליליה פיל מתאס: 23. ויקחם - וקם פי דאליך
אלליליה ואבד אלא תנתין נסונו ואלא תנתין אגולאד
ואלא אדעסד ולאדו ופאת אלא מקאסיע יבוק:
24. ויקחם - ואכרהון ואפווהון אלא אלגולאד ופווה
אלא אלדי לו: 25. ויותר - ותבקא יעקוב לוונדו ותגלב
אלרגול מעו חיתא סלוע אלפגה: 26. וידא - ונצר אין לס
יגציר לו ונרק פי יד ורכו ונחלית ויד וירד יעקוב פי
תגולכו מעו: 27. ויאמר - וקאל סייבני אין סיליע אלפגה
וקאל לס אסייבך פלאכין תברכני: 28. ויאמר - וקאל
אליה איש סמאך וקאל יעקוב: 29. ויאמר - וקאל לס
יעקוב ינקאל עאר איסמך פלאכין ישראל אין תראוסת
מע סלאך אלרב ומע אלרגול וגיגירתי: 30. ויסאל -
וסאל יעקוב וקאל כאביר (כאביר) הלאן סמאך וקאל אליש
הדא תסאל לאיסמי וברך אלו תם: 31. ויקרא - וסמא
יעקוב איסים אלמכאן פניאל אין נצרת סלאך אלרב ונה
בוגה ותכלצית נמסי: 32. ויזרח - ושרק לו אלשםס
כאלדי פת אלא פנואל והוא עאדיג עלא ודכו: 33. על -
עלא דאליך לס יאכלו בנן ישראל אלא עירק אלגנסא
אלדי עלא ויד אליוירד חיתא אליום האדא חץ אינדק פי

33. ניד תעשה - תרגם כרסני: עירק אלגנסא:
לג

10. אלהים - ונחלילם וכן 3. בעקבות תיא (רברכיא) חרצני - ותקבל
ססני, היינו את המנחה סיד. לעומת תיא ורשי ספירש: שנתרצית
לשחל מודני (סידחני) - חרצני - נתפייסה לי. 13. עלות - טיניקות.

31. אכפריה פניו - ארניע את רוחי, בוחסה לתיא: אנחניה לזוגות, וכן
רשי: אבסל רונה. ישא פני - יכבד אותי. 25. ויאכב - והתחזק. בנ:
ואתצאירע - ונאבק, וכן בפסוק הבא. 28. ותקע - 3. האפך. 3. ואמכית
- תפתחות. 27. חשדי - 3. אלגנבה - הבוקר. 29. שרית - חיתא לשר
עם סלאך אלהים, וכן 3. 31. אלהים - סלאך אלהים, בעקבות תיא.

י עשו לדרך שְׁעִירָה: ויעקב
נסע סָפְתָה ויבן לוֹ בַּיִת
וַלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֶפֶת עַל־כֵּן
קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סִכּוֹת:
יב וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עֵיד
שָׁכַם אֲשֶׁר בָּאָרֶץ כְּנָעַן בְּבֹאוֹ
מִפָּרָן אֶרֶס וַיַּחֲן אֶת־פָּנָיו הָעֵיר:
יג וַיִּקֶן אֶת־חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
נָטָה־שָׁם אֱהֱלֹו מִיַּד בְּנֵי־חָמוֹר
אֲבִי שָׁכַם בַּמָּאָה קִישִׁיטָה:
יד וַיַּצֵּב־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ
אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
טו וַתַּצֵּא וַיֵּנָה בֵּת־לָאָה
אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לְדָאוֹת
זכר
טז בְּבִטּוֹת הָאָרֶץ: וַיֵּדָא אֶתֶּה שָׁכַם
בֶּן־חָמוֹר הַחַוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ
וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּה וַיַּעֲנֶה:
יז וַתִּרְבֶּק נֶפֶשׁוֹ בְּרִינָה בֵּת־יַעֲקֹב
וַיֵּאָהֵב אֶת־הַנָּעֹר וַיִּדְבֹּר עַל־לֵב
יח הַנָּעֹר: וַיֹּאמֶר שָׁכַם אֶל־חָמוֹר
אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיִּלְדָּה
יט הַזֹּאת לָאִשָּׁה: וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי
טז טָמֵא אֶת־וַיֵּנָה בֵּתוֹ וּבָנָיו הָיוּ
אֶת־מִקְנֵהוּ בַשָּׂדֶה וְהַחֲרֹשׁ
יז וַיַּעֲקֹב עַד־בָּאָס: וַיֵּצֵא חָמוֹר
אֲבִי־שָׁכַם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר
יח אִתּוֹ: וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־
הַשָּׂדֶה כַּשִּׁמְעֵם וַיַּתְעֲצֹבוּ
יט הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲרֹ לָהֶם מְאֹד כִּי־
נָבְלָה עָשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל לִשְׁכַּב

את־בֵּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה:
א וַיִּדְבֹּר חָמוֹר אִתָּם לֵאמֹר שָׁכַם
בְּנֵי חֲשָׁקָה נֶפֶשׁוֹ בְּבִתְכֶם תָּנוּ
ב נָא אֹתָהּ לוֹ לָאִשָּׁה: וַהֲתַחַתְנוּ
ג אִתָּנוּ בְּנִיתִיכֶם תִּתְּנוּ־לָנוּ וְאֶת־
ד בְּנֵיתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם: וְאִתָּנוּ
ה תִּשְׁבוּ וְהָאָרֶץ תְּהִיָּה לִפְנֵיכֶם
ו שְׂבוּ וַסְּחֹרֹה וְהֵאָחֳזוּ בָּהּ:
ז וַיֹּאמֶר שָׁכַם אֶל־אָבִיהָ וְאֶל־
ח אָחִיהָ אֲמִצָּא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם
ט וְאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֲתוֹן: הֲרָבִי
י עָלַי מְאֹד מְאֹד וּמָתָן וְאִתָּנָה
יא כָּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וְתִתְּנוּ־לִי
יב אֶת־הַנָּעֹר לָאִשָּׁה: וַיַּעֲנֶה בְנֵי־
יג יַעֲקֹב אֶת־שָׁכַם וְאֶת־חָמוֹר
אָבִיו בַּמִּרְמָה וַיִּדְבֹּר אֲשֶׁר
יד טָמֵא אֶת וַיֵּנָה אִתָּתָם: וַיֹּאמְרוּ
טו אֵלֵיהֶם לֹא נִכַּל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר
זֶה לָתֵת אֶת־אִחֲתָנוּ לְאִישׁ
טז אֲשֶׁר־לוֹ עֵרְלָה כִּי־חֲרָפָה הוּא
זכר
יז לָנוּ: אֲךָ־בְּזֹאת נָאוֹת לָכֶם אִם־
יח תְּהִיֹו כַּמֶּנֶּה לְהַמִּל לָכֶם כָּל־
יט זָכָר: וְתִתְּנוּ אֶת־בְּנֵיתֵינוּ לָכֶם
כ וְאֶת־בְּנֵיתִיכֶם נִקַּח־לָנוּ וַיִּשְׁבְּנוּ
כא אִתְּכֶם וְהָיוּ לָעַם אֶחָד: וְאִם־
כב לֹא תִשְׁמָעוּ אֵלַינוּ לְהַמִּיל
כג וּלְקַחְתִּי אֶת־בִּתִּי וְהִלַּכְתִּי:
כד וַיִּטְּבוּ דְבָרֵיהֶם בְּעֵינֵי חָמוֹר
כה וּבְעֵינֵי שָׁכַם בֶּן־חָמוֹר: וְלֹא־
כו אַחֲרֵי הַנָּעֹר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי

חִפֵּץ בְּבֵת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבֹּד
זכר
כ מִכָּל בֵּית אָבִיו: וַיָּבֹא חָמוֹר
ושכם
כא וּשְׁכַם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם
וַיִּדְבֹּר אֶל־אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר:
כב הָאֲנָשִׁים הָאֵלֹהִים שְׁלָמִים הֵם
אִתָּנוּ וַיִּשְׁבוּ בָאָרֶץ וַיִּסְחֲרוּ
כג אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם
לִפְנֵיהֶם אֶת־בְּנֵיתָם נִקַּח־לָנוּ
כד לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֵיתֵינוּ נָתַן לָהֶם:
כה אֲךָ־בְּזֹאת יֵאָתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים
כז לִשְׁבֹת אִתָּנוּ לִהְיוֹת לָעַם אֶחָד
כח בְּהַמִּיל לָנוּ כָּל־זָכָר כָּאֲשֶׁר הֵם
כט נְמָלִים: מִקְנֵהֶם וּקְמִנָם וְכָל־
לד בְּהֵמָתָם הֲלֹוא לָנוּ הֵם אֲךָ
מא נְאוֹתָהּ לָהֶם וַיִּשְׁבוּ אִתָּנוּ:
מב וַיִּשְׁמָעוּ אֶל־חָמוֹר וְאֶל־שָׁכַם
מג בְּנוֹ כָּל־יֵצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיַּמְלֹו
מד כָּל־זָכָר כָּל־יֵצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ:
מה וַיְהִי כַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם
מז כָּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב
מח שְׁמַעוֹן וְלֹוִי אֲחֵיו וַיֵּנָה אִישׁ
מט חֲרָבוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בַּטַּח
נא וַיַּהֲרֹגוּ כָּל־זָכָר: וְאֶת־חָמוֹר
נב וְאֶת־שָׁכַם בְּנוֹ הֲרֹגוּ לִפְנֵי־חֲרָב
נג וַיִּקְחוּ אֶת־וַיֵּנָה מִבֵּית שָׁכַם
נד וַיֵּצְאוּ: בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל־
נה הַחֲלָלִים וַיָּבֹאוּ הָעִיר אֲשֶׁר
נז טָמְאוּ אֲחֻתָם: אֶת־צֹאֲנָם
נח וְאֶת־בָּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם
נט וְאֶת אֲשֶׁר־בְּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר

ואלא חמור אבו פיל חיליה וכלמו אלדי גנס אלא דינה
אכתוק: 14. ויאמרו - וקאלו אליהון לם ניגציר ליניצנע
אלכלאם לינעסי אלא אכתנא לרגול אלדי לו קילפיה אין
מעיר היא לנא: 15. אך - פקס פי הארי נסאביק ליכון
אנכאן תצירו מיתלנא ליסהרו ליכון גמיע דכר: 16. ונתנו
- תעסי אלא בנתנא ליכון ואלא בנתבון נכוד לינא ונגלוס
מעכון תסיר לקום ואחיד: 17. ואם - ואנכאן לם תסמעו
אלינא ליתסהרו ונאכוד אלא בנתנא ונמצ: 18. וייסבו
- וחסנו כלמהון פי חצירת חמור ופי חצירת שכס בן חמור:
19. ולא - ולם אתעווק אלגולאם ליניצנע אלכלאם אין
מגריץ פי בינית יעקוב והוא מכראם מן גמיע בית אבו:
20. ויבא - ואינא חמור ושכס בנו אלא באב קרייתהון
וכלמו אלא ארגל קרייתהון קאילא: 21. האנשים -
אלארגל הדולי מטבוקן הימה מענא ויגלוסו פיל ארץ
ותגורו ליהא ואלארגל הוודא ווסעית אלמכנא קרמהון
אלא בנתהון נאכוד לינא לל נסוואן ואלא בנתנא נעסי
ליהוק: 22. אך - פקס פי הארי יטבוק לינא אלארגל
ליגלוסו מענא לינסייר לקום ואחיד פי טהור לינא גמיע דכר
כאלדי הימא מטהרין: 23. מקנהם - בוסהון ומסתרין
ונמיע בהמתהון הוולא לינא הימא פקס נסאביק ליהון
ויגלוסו מענא: 24. ויטמעו - וסימעו מן חמור ומן שכס
בנו גמיע כרגין באב קרייתו ותסהרו גמיע דכר גמיע כרגין
באב קרייתו: 25. ויח - וכאן פי יום אלתאליית פי כונהון
מווגועין ואכוד תגין בנן יעקוב שמעון ולוי אכוות דינה
רגול סיפו ואינא עלא אלקרייה למנתכל וקתלו גמיע דכר:
26. ואת - ואלא חמור ואלא שכס בנו קתלו לחיד אלסיף
ואכוד אלא דינה מן בית שכס וכרגו: 27. בני - בנין
יעקוב אינא עלא אלקותלא ונהבו אלקרייה אלדי גנסו
אכתהון: 28. את - אלא גנמהון ואלא בקרהון ואלא

17. ויעקב ריחל לסוכות ובנא לו בית ולבוס צניע מצל
עלא דאליך סמא איסים אלמכאן סכות: 18. ויבא -
ואינא יעקוב כאמיל קריית שכס אלדי פי ארץ כנען פי מגי
מפרן ארם וחט אלא קדאם אלקרייה: 19. ויק - ושתרא
אלא קסמית אלחקליה אלדי מד תם כיסותו מן יד בנין
חמור אבו שכס פי מיאית נעגיה: 20. ויצב - ונצב תם
מדבח וצלא עליה קידאם טאייק אילה ישראל:

לד

1. ותצא - וברגית דינה כינית לאה אלדי אינוולדית
ליעקוב ליתנצור פי בנאת אלארגל: 3. וירא - ונצר ליהא
שכס בן חמור אלוהי שריף אלארגל ואכוד ליהא וסגע ליהא
וערבהא: 8. ותדבק - ולזקית נפשו פי דינה כינית יעקוב
וחב אלא צבייה וכלם עלא קלב אלצבייה: 4. ויאמר -
וקאל שכס אלא חמור אבו קאילא כוד לי אלא אלצבייה
הארי לל אמרה: 5. ויעקב סימיע אין גנס אלא דינה
בינתו ובנינו כאנו מע בוסו פיל חקליה וסכת יעקוב ויתא
מגיהון: 6. ויצא - וברג חמור אבו שכס אלא יעקוב
ליכלים מעו: 7. ובני - ובנין יעקוב אינא מן אלחקליה
כיסמועון ותכדורו אלארגל ושתאר ליהון גרא אין קבית
סיניע פי ישראל ליטגיע מע בינית יעקוב וכידא לם
ינציניע: 8. וידבר - וכלאם חמור מעהון קאילא שכס בני
עישקית נפשו פי בינתבון עסו הלאן ליהא לו לל אמרה:
9. ותחתנו - ותסהרו לינא בנתבון תעסו לינא ואלא
בנתנא תכדורו ליכון: 10. ואתנו - ומענא תיגלוסו ואלארגל
תכון קרמכון גליסו ותגרוהא וסתמלכו פיהא: 11. ויאמר
- וקאל שכס אלא אבוהא ואלא אכוותהא אווגד חן פי
חצרתבון ואלדי תקולו אלי אעסי: 12. הרבו - כתרו עליי
גרא נקר ובכטיס ואעסי כאלדי תקולו אליי ועסו לי אלא
צבייה לל אמרה: 13. ויענו - וגזבו בנין יעקוב אלא שכס

לד

9. וידבר על לב - 9. וחסין: היסליאית - נחמית. 8. וחדש - 3.
וצנא - נרדפיס. 9. ותחתנו - ותסירו. ותצור. 14. נפל - ניציר
- נקדר. 23. וקנינא - וסח שקנו. 3. וביסבדון - וסח שהשינו.

בעקבות ת"א (מינקחא) וכן רש"י: "עלות - מנדלות עוליות. לשון עולל
ויונק, עול ימים". 19. קשיפה - כבשה בעקבות ת"א (וחרפן). 3. קטנא
- יחידה חתיכה (של מחבת - מטבוק). 20. ויקרא - והתפלל: נליו לפני
האל, וכן 3: וצלא קידמ - והתפלל לפני.

כט בשדה לקחו: ואת כל-חילם
ואת כל-טפם ואת-נשיהם
שבו ויבזו ואת כל-אשר
ל בבית: ויאמר יעקב אל-
שמעון ואל-לוי עכרתם
אתי להבאישני בישב הארץ
בכנעני ובפרזי ואני מתי
מספר ונאספו עלי והפוני
לא וגשמדתי אני וביתי: ויאמרו
הכזונה יעשה את-אחותנו:

לה א ויאמר אלהים אל-יעקב קום
עלה בית-אל ושב-שם ועשה-
שם מצבח לאל הנראה אליה
בברכה מפני עשו אחיה:
ב ויאמר יעקב אל-ביתו ואל
כל-אשר עמו הסרו את-אלהי
הנכר אשר בתככם והטהרו
ג והחליפו שמלתיכם: ונקומה
ונעלה בית-אל ואעשה-שם
מצבח לאל הענה אתי ביום
צאתי והי עמדי בדרך אשר
י הלכתי: ויתנו אל-יעקב את
כל-אלהי הנכר אשר בידם
ואת-הנומים אשר באוניהם
ויטמן אתם יעקב תחת האלה
ה אשר עם-שכם: ויסעו והיו
חתת אלהים על-הערים אשר
סביבותיהם ולא רדפו אחרי
י בני יעקב: ויבא יעקב לוחה

אשר בארץ כנען הוא בית-אל
י הוא וכל-העם אשר-עמו: ויבן
שם מצבח ויקרא למקום אל
בית-אל כי שם נגלו אליו
האלהים בברחו מפני אחיו:
ח ותמת הבריה מיתקת רבקה
ותקבר מתחת לבית-אל תחת
האלון ויקרא שמו אלון כסות:

ט וירא אלהים אל-יעקב עוד ט
בבאו מפון ארם ויברך אותו:
י ויאמר לו אלהים שמה יעקב
לא יקרא שמה עוד יעקב כי
אם-ישראל יהיה שמה ויקרא
יא את-שמו ישראל: ויאמר לו
אלהים אני אל שדי פרה ורבה
גוי וקהל גוים יהיה ממך
כ ומלכים מחלציה יצאו: ואת-
הארץ אשר נתתי לאברהם
וליצחק לה אתגנה ולזרעה
ח אחריה אתן את-הארץ: ויעל
מעליו אלהים במקום אשר-
יד רבר אותו: ויצב יעקב מצבה
במקום אשר-רבר אתו מצבת
אבן ויסך עליה נסך ויצק
ט עליה שמן: ויקרא יעקב את-
שם המקום אשר רבר אתו שם
טו אלהים בית-אל: ויסע מבית
אל והי עוד כברת הארץ
לבוא אפרתה ותלד רחל

י ותקש בלדתה: והי בהקשטה
בלדתה ותאמר לה המילדת
אל-תיראי כי-גם-זה לך בן:
יח והי בצאת נפשה כי מתה
ותקרא שמו בן-אוני ואביו
ט קרא-לו בנימין: ותמת רחל
ותקבר בדרך אפרתה הוא בית
כ לחם: ויצב יעקב מצבה על-
קברתה הוא מצבת קברת-
טא רחל עד-היום: ויסע ישראל
ויט אהלה מהלאה למגדל-
כ עור: והי בשכן ישראל בארץ
ההוא וילך ראובן וישכב את-
בלהה פילגש אביו וישמע
ישראל:

והיו בני-יעקב שנים עשר:
כ בני לאה בכור יעקב ראובן
ושמעון ולוי ויהודה ויששכר
ס וזבלון: בני רחל יוסף ובנימין:
סח ובני בלהה שפחת רחל זן
ס ונפתלי: ובני זלפה שפחת
לאה גר ואשר אלה בני יעקב
כ אשר ילד-לו בפון ארם: ויבא
יעקב אל-יצחק אביו ממרא
קרית הארבע הוא חברון
אשר-גר-שם אברהם ויצחק:
סו והיו ימי יצחק מאת שנה
סש ושמנים שנה: ויגרע יצחק
וימת ויאסף אל-עמיו זקן

ושבע ימים ויקברו אתו עשו
ויעקב בניו:

לוא ואלה תלדות עשו הוא אדום:
ב עשו לקח את-נשיו מבנות
כנען את-עדה בת-אילון
החתמי ואת-אהליבמה בת-
ג ענה בת-צבעון החוי: ואת-
בשמת בת-ישמעאל אחות
י נביות: ותלד עדה לעשו את-
אליפז ובשמת ילדה את-
ה רעואל: ואהליבמה ילדה את-
יעיש ואת-יעלם ואת-קרח
אלה בני עשו אשר ילדו-לו
י בארץ כנען: ויקח עשו את-
נשיו ואת-בניו ואת-בנותיו
ואת-כל-נפשות ביתו ואת-
מקנהו ואת-כל-בהמתו ואת
כל-קנינו אשר רכש בארץ
כנען וילך אל-ארץ מפני יעקב
ז אחיו: כי-היה רכושם רב
משבת יחדו ולא יכלה ארץ
מגוריהם לשאת אתם מפני
ח מקניהם: וישב עשו בהר
ט שעיר עשו הוא אדום: ואלה
תלדות עשו אבי אדום בהר
י שעיר: אלה שמות בני-עשו
אליפז בן-עדה אשת עשו
רעואל בן-בשמת אשת עשו:
יא והיו בני אליפז תימן אומר

ישש

יב צפו וגעתם וקנז: ותמנע
היתה פולגש לאליפז בן-עשו
ותלד לאליפז את-עמלק אלה
י בני עדה אשת עשו: ואלה בני
רעואל נחת ורח שמה ומוזה
אלה היו בני בשמת אשת
י עשו: ואלה היו בני אהליבמה
בת-ענה בת-צבעון אשת עשו
ותלד לעשו את-יעיש ואת-
י עלם ואת-קרח: אלה אלופי
בני-עשו בני אליפז בכור עשו
אלוף תימן אלוף אומר אלוף
טו צפו אלוף קנז: אלוף-קרח
אלוף געתם אלוף עמלק אלה
אלופי אליפז בארץ אדום
יז אלה בני עדה: ואלה בני
רעואל בן-עשו אלוף נחת
אלוף רח אלוף שמה אלוף
מוזה אלה אלופי רעואל בארץ
אדום אלה בני בשמת אשת
יח עשו: ואלה בני אהליבמה
אשת עשו אלוף יעיש אלוף
יעלם אלוף קרח אלה אלופי
אהליבמה בת-ענה אשת עשו:
יט אלה בני-עשו ואלה אלופיהם
הוא אדום:
כ אלה בני-שעיר החרי
ושבי הארץ לוטן ושובל
יא וצבעון וענה: ודשון ואצר
ודישן אלה אלופי החרי בני

ישש

כב שעיר בארץ אדום: והיו בני-
לוטן חרי ודימם ואחות לוטן
כ תמנע: ואלה בני שובל עלון
ומנחת ועיבל שפו ואונם:
כד ואלה בני-צבעון ואיה וענה
הוא ענה אשר מצא את-הימם
במדבר ברעתו את-החמרים
כה לצבעון אביו: ואלה בני-ענה
דישן ואהליבמה בת-ענה:
ס ואלה בני דישן חמדן ואשבן
כו ויתרן וכרן: אלה בני-אצר
כז בלהן וזעון ועקן: אלה בני-
כט דישן עוז וארן: אלה אלופי
החרי אלוף לוטן אלוף שובל
ל אלוף צבעון אלוף ענה: אלוף
דישן אלוף אצר אלוף דישן
אלה אלופי החרי לאלפיהם
בארץ שעיר:
לא ואלה המלכים אשר מלכו
בארץ אדום לפני מלך-מלך
לב לבני ישראל: וימלך באדום
בלע בן-בעור ושם עירו
לד ונהבה: וימת בלע וימלך
תחתיו יובב בן-זרח מבצרה:
לה וימת יובב וימלך תחתיו חשם
מארץ התימני: וימת חשם
וימלך תחתיו הדר בן-ברד
המכה את-מדין בשדה
לז מואב ושם עירו עוית: וימת

1. ואלה - והדולי תוליד עשו הוא אדום: 2. עשו אבר
אלא גסוואנו מן בנאת כנען אלא עדה בינית אלוך אלחתי
ואלא אהליכמה בינית ענה בינית צבעון אלחתי: 3. ואת
- ואלא בשמת בינית ישמעאל אכית נביחת: 4. ותלד -
וולדת עדה לעשו אלא אליפו ובשמת ולדת אלא רעואל:
5. ואהליכמה ולדית אלא יעוש ואלא יעלם ואלא קרח
הדולי בנך עשו אלדי נוולדו לו פי ארץ כנען: 6. ויקח -
ואבר עשו אלא גסוואנו ואלא בנינו ואלא בנאתו ואלא
גמיע אנפוס ביתו ואלא בוסו ואלא גמיע בהימתו ואלא
גמיע בוסו אלדי כיסיב פי ארץ כנען ומיצי אלא ארץ מן
קדם יעקוב אבנו: 7. כי - אין כאן כסבהק כתיב מן יגילסו
גמיעא ולם גיצרית ארץ מסכנהק לתחמיל ליהק מן
קדם בושהק: 8. וישב - וגלס עשו פי גבל סעיר עשו הוא
אדום: 9. ואלה - והדולי תוליד עשו אבן אדום פי גבל
סעיר: 10. אלה - הדולי אסמי בנך עשו אליפו בן עדה
זוגית עשו רעואל איבין בשמת זוגית עשו: 11. ויהיו -
וכאנו בנך אליפו תימן אומר צפו וגעתם וקנו: 12. ותמנע
כאנית צירייה לאליפו איבין עשו ולדית ולעשו לאליפו
אלא עמלק הדולי בנך עדה זוגית עשו: 13. ואלה -
והדולי בנך רעואל נחת זרח שמה ומוז הדולי כאנו בנך
בשמת זוגית עשו: 14. ואלה - והדולי כאנו בנך
אהליכמה בינית ענה בינית צבעון זוגית עשו וולדית
לעשו אלא יעוש ואלא יעלם ואלא קרח: 15. אלה -
הדולי סנגיק בנך עשו בנך אלפיז: 16. בכר עשו סנגיק תימן
סנגיק אומר סנגיק צפו סנגיק קנו: 17. אלוף - סנגיק קרח
סנגיק געתם סנגיק עמלק הדולי סנגיק אליפו פי ארץ אדום
הדולי בנך עדה: 18. ואלה - והדולי בנך רעואל בן עשו

סנגיק נחת סנגיק זרח סנגיק שמה סנגיק מזה הדולי סנגיק
רעואל פי ארץ אדום הדולי בנך בשמת זוגית עשו:
19. ואלה - והדולי בנך אהליכמה זוגית עשו סנגיק יעוש
סנגיק יעלם סנגיק קרח הדולי סנגיק אהליכמה בינית ענה
זוגית עשו: 20. אלה - הדולי בנך עשו והדולי סנגיקהק
הוא אדום: 21. אלה - הדולי בנך סעיר אלחודי סיכאן
אלארץ לוסן וסובל וצבעון וענה: 22. ורשון ואצר ודישן
הדולי סנאגיק אלחודי בנך סעיר פי ארץ אדום: 23. ויהיו
- וכאנו בנך לוסן ודישן ורשון וצבעון וסובל ויעיבל שפו
24. ואלה - והדולי בנך שובל עלף ומנחת ועיבל שפו
ואונם: 25. ואלה - והדולי בנך צבעון ואיה וענה הוא
ענה אלדי וגיד אלא ליבגיל פיל בר פי רעיו אלא אלחאמיר
לצבעון אבנו: 26. ואלה - והדולי בנך ענה רשן
ואהליכמה בינית ענה: 27. ואלה - והדולי בנך דישן
חמד ואשכנ ויתרן וכר: 28. אלה - הדולי בנך אצר
בלק וועון ועק: 29. אלה - הדולי סנאגיק סנגיק לוסן סנגיק
סובל סנגיק צבעון סנגיק ענה: 30. אלוף - סנגיק דישן
סנגיק אצר סנגיק דישן הדולי סנגיק אלחודי לסנגיקהק פי
ארץ סעיר:

31. ואלה - והדולי צלאטין אלדי תצלטנו פי ארץ אדום
קבל מא צלאטן אלמאליך לבנך ישראיל: 32. וימלוך -
ותצלטן פי אדום בלע איבין בעור ואיסים קרייתו דנהבה:
33. וימת - ומת בלע ותצלטן עווצו יוכב איבין זרח
מבצרה: 34. וימת - ומת יוכב ותצלטן עווצו חושם מן
ארץ אלקיבל: 35. וימת - ומת חושם ותצלטן עווצו הרד
איבין ברד צאריב אלא מדין פי חקלית מואב ואיסים
קרייתו עזית: 36. וימת - ומת הרד ותצלטן עווצו שמלה

6. קיני - תרגם כמקורו, צאנו, ולא כמו שחזקם לקל לו: 7. וימלוך -
ומת שקנו, 7. יכלו - גיצרית - קדית, 10. פילגש - צירייה - סודית,
15. אלוף - סנגיק, ידיו סנגיק וכן בהמשך המקור, מילה פרטית

שחזקתה כשזו או נגל, וכן תרגם יחזקי עיראק (ראו תורה תרי"ה).
34. וימת - פרדים, וכן פנ: אלכנאלי, בעקבות רש"י פרדים, תרביע חמור
על סוס נקבה, ולדה פרד, 34. חתומי - חתומי, וכן פ, בעקבות ת"א:
סארי דרומא, ובניגוד לרש"י אלימן.

הָדָד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שְׂמֵלָה
 ז' מִמִּשְׁרָקָהּ: וַיָּמָת שְׂמֵלָה וַיִּמְלֹךְ
 תַּחְתָּיו שָׂאוּל מִרַחֲבֹת הַנָּהָר:
 ח' וַיָּמָת שָׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בְּעַל
 ט' חֲנָן בֶּן-עֲכָבוֹר: וַיָּמָת בְּעַל חֲנָן
 בֶּן-עֲכָבוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הָדָד
 וַשֵּׁם עִירָו פָּעוּ וַשֵּׁם אֲשֶׁתוֹ
 מַהִיטְבָּאֵל בַּת-מִטְרֵד בַּת
 ס' מִי זֶהָב: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אֱלֹהֵי
 עֵשָׂו לְמִשְׁפַּחְתָּם לְמִקְמָתָם
 בְּשִׁמְתָם אֱלֹהִים תִּמְנַע אֱלֹהִים
 ט' עֲלֹהֶה אֱלֹהִים יִתֵּן: אֱלֹהִים
 אֶהְיֵיבָמָה אֱלֹהִים אֵלֶּה אֱלֹהִים
 כ' פִּינֹן: אֱלֹהִים קִנֹּז אֱלֹהִים תִּימָן
 כ"א אֱלֹהִים מִבְּעַר: אֱלֹהִים מִגְדֵּי־אֵל
 אֱלֹהִים עִירֹם אֵלֶּה | אֱלֹהֵי אֲדָוִים
 לְמִשְׁבַּתָּם בְּאֶרֶץ אַחֲזָתָם הִוא
 עֵשָׂו אֲבִי אֲדָוִים:
 וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדֵּי אֲבִיו
 ז' בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: אֵלֶּה | תִּלְדוֹת
 יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן-שִׁבְעֵי-עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה הָיָה רַעֲה אֶת-אָחִיו בְּצָאן
 וְהִוא נָעַר אֶת-בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת-
 בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף
 אֶת-דִּבְתָּם רַעֲה אֶל-אֲבִיהֶם:
 י' וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-
 בָּנָיו כִּי-בֶן-זִקְנִים הִוא לוֹ
 י"א וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתֹנֶת פָּסִים: וַיֵּדְאוּ
 אָחָיו כִּי-אֵתוֹ אֶהָב אֲבִיהֶם

מִכָּל-אָחָיו וַיִּשְׁנֹאוּ אוֹתוֹ וְלֹא
 ה' יָכִלוּ דְבַר לְשָׁלֹם: וַיַּחְלֹם יוֹסֵף
 חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאָחָיו וַיֹּסְפוּ עוֹד
 י' שְׂנֹא אוֹתוֹ: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
 שְׁמַעוּ-נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
 י' חֲלַמְתִּי: וְהִנֵּה אֲנֹכְנוּ מֵאֲלֹמִים
 אֲלֹמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה
 קָמָה אֲלֵמֹתִי וְגַם-נִצְבָּה וְהִנֵּה
 תִסְבִּינָה אֲלֵמֹתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָה
 ח' לְאֲלֵמֹתִי: וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחָיו
 הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם-מִשּׁוּל
 תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׂנֹא
 אוֹתוֹ עַל-חֲלֻמֹּתָיו וְעַל-דְּבָרָיו:
 ט' וַיַּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיִּסְפֹּר
 אוֹתוֹ לְאָחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֻמֹּתִי
 חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁשֶׁשׁ וְהַיָּרֵחַ
 וְאַחֵר עֵשֶׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים
 י' לִי: וַיִּסְפֹּר אֶל-אֲבִיו וְאֶל-אָחָיו
 וַיַּגֵּד-בּוֹ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה
 הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ
 הִבּוֹא נִבּוֹא אֲנִי וְאַמָּה וְאַחִיָּה
 י"א לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָךְ אֶרְצָה: וַיִּקְנֹאוּ-
 בּוֹ אָחָיו וְאֲבִיו שָׂמַד אֶת-
 י"ב הַדְּבַר: וַיֵּלֶכְוּ אָחָיו לְרַעֲוֹת אֶת-
 י"ג צָאן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם: וַיֹּאמֶר
 יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף הֲלוֹא אַחִיָּה
 רַעִים בְּשָׂכָם לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ
 י"ד אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנִי: וַיֹּאמֶר
 לוֹ לֶךְ-נָא רֹאֵה אֶת-שָׁלוֹם
 אַחִיָּה וְאֶת-שָׁלוֹם הַצֹּאן

וַהֲשִׁבְנִי דְבַר וַיִּשְׁלַחְהוּ מַעֲמֵק
 ט' חֲבֵרֹן וַיָּבֵא שִׁכְמָה: וַיַּמְצֵאֶהוּ
 אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בְּשָׂדֶה
 וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה-
 ט"ז תִּבְקֹשׁ: וַיֹּאמֶר אֶת-אָחִי אֲנִכִּי
 מִבְּקֹשׁ הַגִּידָה נָא לוֹ אִיפֹה
 י"ח הֵם רַעִים: וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ
 מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים נִלְכָּה
 וְהִינֵה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אָחָיו
 י"ח וַיַּמְצֵאֵם בְּדֹתָן: וַיֵּדְאוּ אוֹתוֹ
 מִרַחֵק וּבְטָרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם
 י"ט וַיִּתְנַכְּלוּ אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ: וַיֹּאמְרוּ
 אִישׁ אֶל-אָחָיו הִנֵּה בְּעַל
 כ' הַחֲלֻמֹּת הַלֵּלָה בָּא: וְעַתָּה |
 לָכֵי וְנַהַדְּגֵהוּ וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד
 הַבְּרוֹת וְאֲמַרְנוּ חִיָּה רַעֲה
 אֲכָלְתָּהוּ וְנִרְאָה מַה-יְהִי
 כ"א חֲלֻמֹּתָיו: וַיִּשְׁמַע רָאוּבֵן וַיַּצִּלְהוּ
 מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נָכְנוּ נַפְשׁ:
 כ"ב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם | רָאוּבֵן אֶל-
 תִּשְׁפְּכוּ-דָם הַשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל-
 הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר וְיָד
 אֶל-תִּשְׁלַחוּ-בּוֹ לְמַעַן הָעֵיט
 אוֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשְׁכִּיב אֶל-אֲבִיו:
 כ"ג וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אָחָיו
 וַיִּפְשְׁטוּ אוֹתוֹ יוֹסֵף אֶת-כְּתֹנֶתוֹ
 אֶת-כְּתֹנֶת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו:
 ס' וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אוֹתוֹ הַבְּרָה
 ס"ג וְהַבּוֹר רֶק אֵין בּוֹ מַיִם: וַיִּשְׁכְּבוּ
 לֹאכֹל-לֶחֶם וַיִּשְׁאוּ עֵינֵיהֶם

עאר והוודא אלטמס ואלקמר וידעסר כוואביב סגדן לוי:
 10. ויספר - וחבא אלא אבו ואלא אכוותו חאם פי אבו
 וקאל לו איש ליחלם ודא אלדי חלימית אנכאן גאיי גיגי
 אנא ואיסך ואכוותך ליניסגוד לך על ארץ: 11. ויקנאו -
 וגרו מינו אכוותו ואבו חפיץ אלא אלכלאם: 12. וילכו -
 ומציו אכוותו לירעו אלא גנאם אבוהון פי שכם:
 13. ויאמר - וקאל ישראל אלא יוסף הוולא אכוותך רעיין
 פי שכם תעא ואבעתך אליהון וקאל לו הוודאנני:
 14. ויאמר - וקאל לו מצוי הלאן נצור אלא סלם אכוותך
 ואלא סלם אלגנאם וירידלי גוזאב וכעתהו מן סהלית
 חברון ואינא לשכם: 15. וימצאחו - ווגדהו רגול והוודא
 תאייה פיל חקליה וסאלו אלרגול קאיילא איש תפאיתס:
 16. ויאמר - וקאל אלא אכוותי אנא מסתיש כאביר הלאן
 לי וויין הימה רעיין: 17. ויאמר - וקאל אלרגול ריחלו מן
 הינא אין סמיעית קאיילין נמצוי לדותן ומצוי יוסף וורא
 אכוותו ווגדהו פי דותן: 18. ויראו - ונצרו אלו מן בעיד
 ומן קבל יקרב אליהון ותחאילו עאליה ליקיתלו:
 19. ויאמרו - וקאלו רגאל אלא אבו הוודא צאחיב
 ליחלמאת הדא אינא: 20. ועתה - והלאן תעו וניקתלו
 תירמי פי ואחד מן אלגביב תקול וחסייה רדייה אכלתו
 ונגצור איש יכנו חלמאתו: 21. וישמע - וסימיע ראובן
 וכלצו מן ידיהון וקאל לס נקתלו כאליץ: 22. ויאמר -
 וקאל אליהון ראובן לא תספכו רם רמו אלו אלא אלגביב
 הדא אלדי פיל בר ויד לא תמידו פי לאגל כלץ אלו מן
 ידיהון לירגעו אלא אבו: 23. ויחי - וכאן כאלדי אינא
 יוסף אלא אכוותו וסלחו אלא יוסף אלא כתוניתו אלא
 כתוניית לימכראמיה אלדי עליה: 24. ויקחחו - ואכדו
 ורמו אלו ליגביב ואלגביב פאריג ליס פי מא: 25. וישבו -
 וגלסו ליכלו טועאם ורפעו עיזניהון ונצרו והוודא קפל

ממסורקה: 37. ויפת - ומת סמלה ותצלסן עווצו שאול
 מן וסעית נהר אלפרה: 38. ויפת - ומת שאול ותצלסן
 עווצו בעל חנן איבין עכבור: 39. ויפת - ומת בעל חנן
 איבין עכבור ותצלסן עווצו הדר ואיסים קרייתו פער
 ואיסים זוגתו מהיסבאל בינית מסוד בינית מרוביס דהב:
 40. ואלה - והדולי איסמי סנגיק עסו לאסודיפהון
 למכנאתם פי איסמיהון סנגיק תמנע סנגיק עלוה סנגיק יתת:
 41. אלוף - סנגיק אהליבמה סנגיק אלה סנגיק פינן:
 42. אלוף - סנגיק קנו סנגיק תימן סנגיק מבצר: 43. אלוף
 - סנגיק מגדיאל סנגיק עירם הדולי סנגיק אדום למגליסהון
 פי ארץ מלכהון הוא עסו אבו אדום:

לז

וישב 1. וישב - וגלס יעקוב פי ארץ מסאכך אבו פי ארץ כנען:
 2. אלה - הדולי תוליד יעקוב יוסף ך סבתעסר סניה כאן
 ראעי מע אכוותו פיל גנאם והוא מתראבי מע כנן בלהה
 ומע כנן זלפה נסוזאן אבו וגאב יוסף אלא שניעיתהון
 רדייה אלו אכוהון: 3. וישראל - וישראל חאב אלא יוסף
 מן גמיע בגינו אין איבין כתיארייה הוא לו וציניע לו
 כתונייה מכאדמיה: 4. ויראו - ונצרו אכוותו אין אלו חב
 אבוהון מן גמיע אכוותו ובגצו אלו ולם יגיצרו יכלמו מעו
 ליסלאם: 5. ויחלם - ויחלם יוסף חלאם וכבר לאכוותו
 ועווצו אלו ליביגצו אלו: 6. ויאמר - וקאל אליהון סמעו
 הלאן ליחלמאת הדא אלדי חלימית: 7. והנח - והוודא
 נחנא מבווקין בקאת פי וצט אלחקליה והוודא קמית בקתי
 ואיצה נתצבית והוודא תחואסוהא בקתכון וסגדו לבקתי:
 8. ויאמרו - וקאלו לו אכוותו אנכאן תצלסן תתצלסן
 עלינא אנכאן היכים תחכום פינא ועווצו עאר ליביגצו אלו
 עלא חלמאתו ועלא בלאמו: 9. ויחלם - ויחלם עאר
 חלאם אכיר וחבא אלו לאכוותו וקאל הוודא חלימית חלאם

הצאן. 3. פתנת - 3. כיתוניית, וכן להלן, על מוצא המילה שבערבית
 והדדית המרית מארסית וסעברית. ראה בפירוש אבישור 1989, עמ'
 142-149, ובייחוד בהערה 41. פסים - 3. בתרגומנו, חילל 3. ממרזיה -
 מילה נרדפת. 13. תני - הנה אני, וכן 3. 3. נעם - כן. 14. מעמק - 3.
 מל - מילה נרדפת. 21. נצנו נפש - נכנו סופית, ובמילה נרדפת אצרת
 3. ניקחלו בת.

37. מרחבות חנר - מן הרחבות שעל גור פרת, וכן 3. 39. פי חב -
 קצורף ההב, וכן 3. בעקבות חיא (מצורף והבא).
 לז

2. נצר - גל, וכן 3. איתרכא - גל, בעקבות חיא (רבי, מרבי, ראה
 שפרבר 1959, כרך 4, עמ' 81, וכן אברדם כן הרמב"ם, נאשיא שפרבריא
 - מתגול ומתבטר (עמ' קלד), וראה רד"ק וזה כתגול עשהם כשהו רתעם

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005